

Глава 3 – Роля на религиите в цивилизацията

Въведение

1. Религията и религиозните структури като стимули за образование и просветление
2. Религията в подкрепа на изкуството
3. Религията в подкрепа на музиката
4. Религията в подкрепа на литературата
5. Религия и политика
6. Религия и закон
7. Секуларизъм

Въведение

Тази глава очертава начините, по които дидактически да промотирате сред деца, изповядващи различни религии, уменията за критичен анализ и разбиране на ролята, която религиите играят в историята на човечеството, подчертавайки, според историческата перспектива, събитията, в които религиите и свещеничеството е изиграло ключова роля.

Съдържанието предлага примери и реални сценарии, които да се използват в класните стаи във връзка с исторически събития, в които религията е изиграла важна роля, така че учениците да развият силен критичен дух.

1. Религията и религиозните структури като стимули за образование и просветление

Учителят може да помогне на учениците да очертаят връзка между религията и образованието. И наистина, всички религии признават значението на образованието от ранно детство до зряла възраст: разбира се, те подчертават значението на знанията за Бог, но също така и на значението на образованието по един глобален начин, който ни помага да се развием като човеци и граждани.

Така например, Библията говори за моралните и духовни напътствия към вярващите изобщо и децата в частност. Тя подчертава ценността на знанията и определя нейните морални и духовни предимства. Когато римският император Константин приема християнството в началото на четвърти век, християнските организации започват бързо да формират модерни институции. Най-ранните университети в Италия обучавали своите ученици в занона на канона, на теологията и по хуманитарни науки. Почти всички американски и западно-европейски университети основани в средата на 19 век са основани от религиозни организации. Тези организации били повече или по-малко въввлечени в развитието на тези институции, но почти всички университети и колежи са били повлияни от тях на някакъв етап.

Образованието и значението на знанието са силно подчертани и в Корана. Така например, първият стих започва с думата «Чети», и продължава: «Чети. Чети в името на Господаря, който е създал; [Той] създаде човека от кръвен съсирек. Чети в името на твоя Господар, който учи с писалката: [Той] учи човека на нещата, които не е знаел.» (96: 1-5). В Корана пророкът проповядва за значението на знанието, но дава и примери за промотиране на знанието (например, при битката за Бадър между мюсюлманите и неверниците, мюсюлманите спечелили битката и заловили пленници: един от критериите за освобождаване на пленниците е бил онези, които са били грамотни – да научат десет мюсюлмански деца да четат и пишат).

Разбира се, това са само примери и идеята за подчертаване на значението на обучението може да бъде приложена и за други религии. Учителят може да използва и примера на много онлайн религиозни организации, които подпомагат образованието или предоставят на учителите информация или идеи, за да са им в помощ в работата с учениците. Такива са например проектът за религия и обществено образование, ислямската мрежова група, коалицията на сикхите – ресурси за обучители, проект за религиозна грамотност, обучение по религия и подкрепа за гражданския плурализъм, институт по религия и граждански ценности (бившият съвет по ислямско образование). Списък с тези организации и техните цели е наличен онлайн: <http://religiousworldsnyc.org/resource-page/online-curricula>. Когато преглежда тези организации, човек може да забележи разнородния спектър от различните религии.

Онлайн ресурси

Ролята на християнството за развитието на модерни институции

(<http://www.wesleyan.edu/christianitystudies/pathways/development.html>)

Тази онлайн статия обяснява как и кога християните са се включили в образователните структури, вземайки примера на университетите.

Обучението по ислям

(<https://www.al-islam.org/articles/education-in-islam-sayyid-muhammad-rizvi>)

Тази онлайн страница представя значението на образованието по ислям, видът знание, за което настояват, образование на базово и напреднало ниво, и други предложения.

Източници за учители – връзки към други организации, подпомагащи учители по религия

(<http://religiousworldsnyc.org/resource-page/online-curricula>)

Тази страница дава връзки към една активна общност от обучители, активисти и организации, работещи за промотиране на междуверско разбиране чрез по-ефективно обучение относно религиозното разнообразие в американските училища.

Християнската философия за образованието

(<https://www.bjupress.com/resources/christian-school/solutions/philosophy-education.php>)

Тази страница дефинира основите на библейското християнство, на църквата и на образованието и неговите цели.

Практическа дейност

Свързване на религията и образованието

https://pathwaythroughreligions.pixel-online.org/files/guideline/3/IO1%20-%20Practical%20Activity_CH3_PAR1.pdf

Дейността представя на учениците ключовите концепции за религиите и ползите от образованието, както и връзката между двете.

2. Религията в подкрепа на изкуството

Светът на религията и светът на изкуството са неразривно свързани. Учителят може да започне като попита учениците как биха дефинирали “религиозното изкуство”. Религиозното изкуство може да бъде дефинирано като всяка творба, чиито теми подкрепят моралните послания на религията, която то илюстрира, показват почитане на бога/боговете, божество или религиозни теми.

Така например, от архитектурна гледна точка, синята джамия в Истанбул (*вижте снимките в линка в секцията с ресурси*), Будите на Бамян (*idem*), мрамора на Елгин или на Партеон (*idem*), египетските пирамиди, или френските готически катедрали, демонстрират, че историята на религиите и историята на архитектурата са дълбоко свързани. Те включват широк набор от декоративни арт елементи – калиграфия, керамика, занаяти, икони, мозайки, стъклописи, килими, дърворезба и прочие. Архитектурните творби не просто включват някое божество или историята на религията, която представят, те също така представят величието на въпросната религия във времето, когато са били построени.

Учителят може да използва този интернет сайт, за да покаже 25 снимки на религиозни архитектурни обекти.

Заедно с архитектурата, най-често срещаният вид религиозно изкуство са картините и преносимите скулптури. Картините са много важни не само за християнската религия. Така например хинду картините са пример за средновековно изкуство. Ислямското изкуство също използва стенописи, освен много други форми на изкуство (керамика, каменоделство, копринен текстил). Учителят може да използва сайт с 28 християнски картини и да анализира някои от тях с учениците.

Учителят може след това да попита учениците относно функцията и предназначението на религиозното изкуство. Целта на религиозното изкуство може да бъде дефинирана като начин да се даде форма на свръхестественото, на това, което е извън възприятията на хората. Религиозното изкуство е най-вече акт на почитане. Архитектурните обекти могат също така да бъдат използвани за преподаване и за събиране на вярващите. Архитектурното може да вдъхновява хората, а интериорните декорации и картини да информират хората за историята на религията (и нейното значение), както и да предизвикват възхищение от красотата.

Онлайн ресурси

За синята джамия

(<http://www.bluemosque.co/>)

Страницата представя историята на синята джамия и как е възможно да бъде посетена.

Будите от Бамян

(<https://www.khanacademy.org/humanities/ap-art-history/west-and-central-asia/a/bamiyan-buddhas>)

Тази статия се занимава с историята на Будите от Бамян и значението на будистката култура и историята на тяхното разрушаване през 2001г.

Приятели или врагове? Дългото и сложно взаимодействие между изкуство и религия

(<http://edition.cnn.com/style/article/religion-art-controversy/index.html>)

Статия за историята на изкуството и религията и начините, по които те са свързани в миналите векове и в нашето съвремие.

Как Партедонът загуби своя мрамор

(<https://www.nationalgeographic.com/archaeology-and-history/magazine/2017/03-04/parthenon-sculptures-british-museum-controversy/>)

Тази страница представя историята на Партедона и по-късния му упадък (най-вече, защото хората са откъсвали части от него).

Списък с известни картини на религиозни теми

(<https://www.ranker.com/list/famous-religious-image-paintings/reference>)

28 известни християнски картини с историческа информация за всяка една от тях.

25 Впечатляващи примери на религиозна архитектура

(<https://www.onlineschoolscenter.com/25-impressive-examples-religious-architecture/>)

Страница с 25 изображения на религиозни архитектурни обекти.

Мюсюлманско наследство

(<http://www.muslimheritage.com/>)

Това сайт за представяне на мюсюлманската цивилизация, изготвен от фондацията за научна технология и цивилизация.

Религиозно изкуство (от 700,000 ВСЕ – до сега) – определения, история, видове

(<http://www.visual-arts-cork.com/religious-art.htm>)

Този сайт се занимава с историята на религиозното изкуство, основно християнското такова. В края има и кратък преглед на изкуство от други религии.

Практическа дейност

Кратка история на религията в изкуството

https://pathwaythroughreligions.pixel-online.org/files/guideline/3/IO1%20-%20Practical%20Activity_CH3_PAR2.pdf

Дейността представлява дискусия относно дефиницията и целта на изкуството, както и интегрирането на религията в изкуството.

3. Религията в подкрепа на музиката

Музиката е важна част от ежедневието, защото хората са постоянно заобиколени от нея (телевизия, радио, музикален фон във видео игри, музика в магазините и прочие). Музиката често е и централна част от религиите, възприемана като лично и всеобщо човешко преживяване, а религиозните институции насърчават нейното развитие и личното участие в нея.

В ранната християнска традиция, както и при много други религии, музиката е считана за грях, ако хората я използват само като удоволствие, защото удоволствието е било в противоречие с Бог. Но музиката не е била считана за грях ако е била използвана за почитане, т.е. в случаите, когато религиозни текстове са вмъквани в музика. Музиката е считана за по-дълбоко средство за почитане и е имала такъв ефект, както върху изпълнителя/ите, така и върху слушателя/ите.

В исторически план, религиозните текстове са най-често изпявани във всички религиозни традиции. Така например, в американските индиански племена, шаманите са били певци; религиозните хора в Шри Ланка са били най-вече барабанисти и танцьори; а шаманите в северна Евразия и централна Азия използват музиката като основно средство за общуване с духовния свят. В християнството, свещениците и монасите пеят свещени текстове от векове; будистите пеят по време на техните церемонии; в исляма мюезините пеят, за да призват към молитва; индусите използват песни по време на жертвоприношенията.

Можем да видим, че тъй като музиката е широко използвана във всички религии, тя е универсална част от тях, защото се харесва на хората и прави почитането на боговете по-приятно за тях. Учителят може да използва Интернет страница (вижте онлайн ресурсите), за да даде пример с някои религиозни християнски песни. Предложена е още една страница, която представя ислямски песни от известния философ Мевлана, както и някои религиозни музикални произведения от Индия.

Практическа дейност

All Music – Мевлана

(<https://www.allmusic.com/artist/mevlana-mn0000723761>)

Интернет страница с колекция от песни от философа Мевлана, част от арабската култура.

Музика: Музика и религия

(<http://www.encyclopedia.com/environment/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/music-music-and-religion>)

Тази статия се занимава със значението на музиката за всички религии през вековете, нейната концепция, технически характеристики, произход и символизъм.

Религиозна музика от Индия

(<https://folkways.si.edu/religious-music-of-india/sacred-world/album/smithsonian>)

Тази страница съдържа колекция от 8 религиозни индийски песни и обяснява от кого са изпълнени.

Религиозни песни за деца

(<http://www.songsforteaching.com/religious/childrensreligiousinspirationalsongs.htm>)

Голямо разнообразие християнски песни (повечето за деца) е налично на тази страница.

Желанието за слушане на музика и неговото значение за религията

(<https://pages.stolaf.edu/musicandreligion/2016/09/18/the-desire-for-music-and-its-importance-in-religion/>)

Тази статия обяснява как музиката отначало е била считана за грях и защо се е превърнала в толкова важен компонент на религиозните традиции.

Практическа дейност

Музика в религията

https://pathwaythroughreligions.pixel-online.org/files/guideline/3/IO1%20-%20Practical%20Activity_CH3_PAR3.pdf

Тази дейност предлага дискусия за използването на музика, след изслушването на различни религиозни песни.

4. Религията в подкрепа на литературата

Учителят може да използва, посочените по-долу елементи, представени от университетски преподавател, който описва главните елементи на наративните структури и ги свързва с основните въпроси повдигани от религиите:

“Елементите на наративната структура (герои, сюжет, атмосфера и тон) неизбежно ни свързват с въпроси на вярата. По този начин, дори в общество като нашето, което не се счита за особено религиозно, историите които разказваме ни насочват към големите житейски въпроси, които религиите винаги са поставяли и на които са се опитвали да дадат отговор.

- Герой: когато вземат решения за героите, авторите не могат да избегнат фундаменталните въпроси на вярата, заради въпросите, на които трябва да се даде отговор. Дали в крайна сметка хората са зли или великосърдечни? Какво е най-голямото зло, което човешката природа е способна да направи? Може ли човек да избяга от злините, които го/я заобикалят и, на лично ниво, каква е природата на въпросното „спасение“?
- Сюжет: и отново, хората не са на едно мнение дали животът е добър или лош, дали да вярва или да се отрича, дали животът има някакво по-голямо съществено значение или е безсмислен. Сюжетът на една история винаги ще дава отговори на въпроси като предходните, а отговорите на такива големи въпроси имат статут на фундаментални вярвания.
- Тон: тонът това е присъствието на разказвач в историята – разказът винаги принадлежи на някого или на някаква общност. Във всеки наратив можем да открием ценностите и вярванията на разказвача, директно или индиректно, ясно очертани или само загатнати.
- Атмосфера: атмосферата ни казва какво е възможно в една история; то залага границите в даден наратив. Това, което е възможно в една история, може да е много различно от възможното в друга история: говорещи животни, космически кораби, магьосници, месици, груби нийоркски полицаи. Тъй като тези въпроси за границите, ограниченията или условия на живота винаги получават в отговор вяра, те също представляват големи въпроси. Писателите и читателите са ввлечени във въпроса за вярата не по свой избор, а защото елементът атмосфера на наратива го изисква.”

Учителят може да помоли учениците да споделят какво мислят по въпроса и да потърсят примери за всяка литературна категория, с която са запознати.

Онлайн ресурси

Религия и литература

(<http://web.csulb.edu/~plowentr/rellit.htm>)

Този източник е статия, написана от университетски преподавател. Той представя най-важните елементи на наративните структури и ги свързва с главните въпроси, повдигани от религиите.

Project Number: 2017-1-IT02-KA201-036784

Практическа дейност

Религиозни теми в литературата

https://pathwaythroughreligions.pixel-online.org/files/guideline/3/IO1%20-%20Practical%20Activity_CH3_PAR4.pdf

Тази дейност представлява дискусия по някои основни теми в литературата, които могат да бъдат свързани с религиозни въпроси, чрез използване на карти, представящи тези теми.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

5. Религия и политика

Връзката между религията и политиката продължава да е важна тема сред политическите философи. Учителят може да помоли учениците какви са първите неща, които им хрумват по отношение на връзката (или липсата на такава) между политиката и основните религии в Европа.

Тази тема е важна, защото религиите често правят сериозна заявка за лоялност от страна на хората, като същевременно се признава правото на свобода на съзнанието, както и нуждата от определено разграничение между църквата и държавата. Така например, в някои страни религията и политиката са стриктно разделени (например във Франция), а в други това разделение не е особено ясно (например във Великобритания, където Кралицата/Кралят е едновременно държавен глава и глава на църквата). Религията и политиката обаче могат да си взаимодействат много лесно. Така например ислямът траиционно проповядва, че хората дължат подчинение на волята на Аллах. Ето защо вероятно е неизбежно религиозните ангажименти да влизат в противоречие с изискванията на политиката. Религиозните вярвания и практики също подкрепят политиката по много начини. Обхватът и формата на тази подкрепа са толкова важни за политическите философи, колкото и възможността за конфликт.

От политическа гледна точка, религията може сериозно да повлияе на гласоподавателите за кого да дадат гласа си, а от религиозна гледна точка, политическите виждания могат да играят водеща роля за смяна на религията – с други думи хората могат да променят своята религия или вероизповедание, за да открият партия, която отговаря на техните политически вярвания.

С други думи, дори при все че политиката и религията трябва да са стриктно разграничени, те могат да си взаимодействат и хората не винаги могат да ги разделят, когато мислят за едното или другото или трябва да вземат решение.

Онлайн ресурси

Пет начина, по които религиите могат да повлияят на политическите вярвания

(<http://www.patheos.com/blogs/scienceonreligion/2013/06/five-ways-religion-can-influence-political-beliefs/>)

Тази статия обяснява гледните точки на Ryan Williams LaMothe от училището по теология St. Meinrad относно начините, по които религията може да повлияе на политически вярвания на индивидуално ниво.

Религия и политика

(<http://www.iep.utm.edu/rel-poli/#H1>)

Тази статия обяснява историята на религията и политиката през вековете, като проучва въпросите за установяването и разделението, приемането и либерализма и прочие.

Практическа дейност

Религия и политика

Тази дейност представлява дискусия относно връзките между религия и политика в различните страни.

https://pathwaythroughreligions.pixel-online.org/files/guideline/3/IO1%20-%20Practical%20Activity_CH3_PAR5.pdf

6. Религия и закон

Религията и законът са две различни концепции. При все това, те често са в тясна връзка. В някои древни цивилизации, като вавилонската и египетската например, не е имало ясно разграничение между идеите на религията и закона, защото и двете са били считани за божествена воля.

Учителят може да помоли учениците да споделят дали могат да открият сходни елементи в религиите и съвременните закони.

Така например, религията учи хората да са добри и мили едни с други, както и да се отнасят с уважение, да се подчиняват и да спазват задълженията си. Можем да гарантираме, че тези концепции присъстват и в законите, като имаме предвид, че хората трябва да уважават другите и да допринасят за социалния ред. В религията, неспособността да се отговори на тези концепции и задължения се счита за *грех* – в закона, това е *криминално престъпление*. Освен това, както закона, така и религията инкорпорират включват лидерство, институции и законови идеологии, които трябва да бъдат съблюдавани и се облягат на текстове (каквито са библията, корана и други при религиите и конституцията при законодателството). Ето защо можем да приемем, че както религията, така и законите целят установяване на добродетелно общество и развиване на човешката съвест и поведение в личния и обществения живот.

Религията също така често е възприемана като източник на “граждански добродетели, морал и вероятно дори основа за социално обличаване” (*Labuschagne, “Несъвместими ли са религията и закона?”*). Религиозно вдъхновените хора обикновено са „добри, добродетелни, спазващи закона граждани, или поне поддържат тази представа” (*ibid*) – като се има предвид, че насилието в името на религията категорично се отрича от религията, която то би трябвало да представлява.

Въпреки това, законът и религията могат значително да се разминават в някои положения. Така например библията проповядва, че съпругата трябва да слуша мъжа си който е неин господар. В контраст с това, в универсалната декларация за човешки права се прокламират равни права за мъжете и жените. Друг пример са едно-половите бракове: в някои страни едно-половите бракове са законни, въпреки че много световни религии са против това.

Съответно можем да гарантираме, че дори в общества, в които политиката и закона са отделени от религията, законът и религията имат много общо и могат да си взаимодействат. При все това, важно е да не забравяме и че се разминават по някои много важни положения.

Онлайн ресурси

Несъвместими ли са религията и закона?

(<http://leidenlawblog.nl/articles/are-religion-and-law-incompatible>)

Това е онлайн статия, която обсъжда мястото на религията в модерните, либерални демокрации и дали може да се впише в ценностите на обществото.

Съществува ли връзка между морала, закона и религията?

(https://www.academia.edu/4678179/IS_THERE_A_RELATIONSHIP_BETWEEN_MORALITY_LAW_AND_RELIGION)

Това е академична статия написана от Татаран Анка, която определя концепциите за морал, закон и религия и по какъв начин те са свързани и си взаимодействат.

Законът може да бъде повлиян от религията

(<https://www.theguardian.com/commentisfree/belief/2011/jan/22/law-religion-relationship-subtle-clarity>)

Този източник е статия, публикувана в the Guardian, обясняваща и защитаваща фината връзка между закона и религията.

Практическа дейност

Религиозни лидери за справедливост

https://pathwaythroughreligions.pixel-online.org/files/guideline/3/IO1%20-%20Practical%20Activity_CH3_PAR6.pdf

Дейността включва подготовка на групов презентация относно известни религиозни хора, които са работили в името на справедливостта.

7. Секуларизъм

Учителят може да попита учениците как дефинират секуларизма и да цитира някои примери. “Секуларизмът представлява принципа на разделение между правителствените институции и лицата, които са избрани да представляват държавата от религиозните институции и техните представляващи. Той гарантира, че религиозните групи не се месят в държавните дела, както и че държавата не се меси в религиозните дела” (Какво е секуларизъм?).

В някои страни, като Пакистан, Иран или Саудитска Арабия, съществува държавна религия. Това означава, че правителството прилага държавната религия. В светските страни обаче правителството и религията са отделени. Така например в САЩ съществува закон, според който това разделение е установено всеки може да избере дали да изповядва дадена религия или не и правителството не може да се намесва.

Днешните модерни западни общества обикновено са светски. Хората обикновено могат да изповядват каквато искат религия, при малки или никакви законови и социални санкции, а религията не диктува политическите решения. Страните обаче могат да бъдат по-малко или повече светски – това, което определяме като „твърд секуларизъм“ и „мек секуларизъм“.

Учителят може да използва два вече цитирани примера в частта „Религия и политика“. Наистина може да вземем примера на Великобритания; пример за мек секуларизъм. Във Великобритания има две официални християнски църкви: Църквата на Англия и Пресбитерианската църква на Шотландия. Кралицата/кралят е както държавен глава и глава на Църквата на Англия. Също така има 26 избираеми епископи в Църквата на Англия, които са част от Камарата на Лордовете: тези епископи определено влияят на страната като цяло. В контраст с това, системата в страна като Франция е напълно различна и близка до твърдия секуларизъм. Франция е средно религиозна страна, но религията е отделена от държавата от 1905г., когато е приет Законът за разделиението между църквата и държавата. Този текст не е против религията, но заявява, че всички религии са обвързани единствено в частната сфера и не взаимодействат с чисто политическите въпроси.

Секуларизмът е важен, защото носи толерантност в социалното и културно общество. Като толерира различни религии гледни точки, отделени от държавата (без да се налага една единствено религия), държавата може да гарантира плуралистично, толерантно и успешно общество.

Учителят може да използва 4 минутно видео (на английски език), което обяснява в детайли определението за секуларизъм и какво означава той: https://www.youtube.com/watch?v=P9A36DV_nwk

Онлайн ресурси

Секуларизъм и религиозни свободи

(<https://www.diplomatie.gouv.fr/en/coming-to-france/france-facts/secularism-and-religious-freedom-in-france/article/secularism-and-religious-freedom-in-france>)

Тази статия се занимава със секуларизма във Франция и неговата история, която е дълбоко вкоренена в концепцията за тази страна.

Какво е секуларизъм?

(<http://www.secularism.org.uk/what-is-secularism.html>)

Тази страница дава базова дефиниция за секуларизъм. В края има видео промотиращо секуларизъм във Великобритания и може да бъде използвано от учителя като пример.

Какво е секуларизъм?

(https://www.youtube.com/watch?v=P9A36DV_nwk)

YouTube видео за секуларизъм и какво означава той, когато говорим за закон и за ежедневието.

Практическа дейност

Типология на секуларизма

https://pathwaythroughreligions.pixel-online.org/files/guideline/3/IO1%20-%20Practical%20Activity_CH3_PAR7.pdf

Дейността представлява дискусия по въпросите на секуларизма.